

29 628

Politie

Nr. 1320 Brief van de minister van Justitie en Veiligheid

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 maart 2026

In 2023 stelde de politie, in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid en de politievakbonden, het 'Werkplan groeimodel politievrijwilligers. Instroom en inzet borgen vergroten en verbreden' op. Mede naar aanleiding van de motie Bisschop¹, waarin de regering werd verzocht met een plan van aanpak te komen om de norm van 10% politievrijwilligers voor eind 2027 te behalen.² In dit werkplan zijn per type politievrijwilliger verschillende maatregelen en acties opgenomen die kunnen leiden tot extra groei van het aantal politievrijwilligers. De politie kent verschillende typen politievrijwilligers, namelijk politievrijwilligers met een ATH aanstelling (voor de uitvoering van administratieve, technische of andere taken voor de politie), executieve politievrijwilligers met generieke inzetbaarheid, executieve politievrijwilligers met specifieke inzetbaarheid en politievrijwilligers met een ATH aanstelling die worden aangewezen als buitengewoon opsporingsambtenaar (ATH-boa). Bij het opstellen van dit werkplan werd rekening gehouden met de noodzaak om voorrang te geven aan het opleiden van beroepskrachten vanwege de onderbezetting in de basisteams.

Aangezien het werkplan veel maatregelen en acties bevat is prioritering noodzakelijk. Hiervoor is richting en commitment van belang. Over de kosten en baten van het opleiden en inzetten van de verschillende typen politievrijwilligers was nog weinig bekend. Om tot onderbouwde keuzes te komen is het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) gevraagd het volgende te onderzoeken:

1. Hoe verhouden de investeringen en de opbrengsten van de inzet van politievrijwilligers met verschillende aanstellingsvormen (typen) zich tot elkaar?

¹ Motie Bisschop, Kamerstuk 29 628, nr. 1093.

² Over de afhandeling van deze motie is uw Kamer in het eerste Halfjaarbericht Politie 2023 (Kamerstuk 29 628, nr. 1174, bijlage 1099178) geïnformeerd.

2. Welk onderscheid is er naar de directe kosten en baten en de maatschappelijke kosten en baten die uit de verschillende typen aanstellingen volgen?
3. Welke randvoorwaarden gelden bij een grotere inzet van politievrijwilligers binnen de verschillende aanstellingsvormen?

De uitkomsten van het onderzoek moesten inzicht geven in de kosten en baten van politievrijwilligers per aanstellingsvorm voor de politie, de politievrijwilligers, de overheid en de maatschappij.

Uitkomsten WODC-onderzoek

In opdracht van het WODC voerde het onderzoeksbureau Atlas research het onderzoek uit middels een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). Naast het analyseren van kwantitatieve gegevens hield dit onderzoeksbureau ook interviews met beleidsmakers, bestuurders en deskundigen van het ministerie van Justitie en Veiligheid, de Nationale Politie, de politievakbonden (ACP, NPB en Equipe), de Landelijke Organisatie Politievrijwilligers (LOPV), de Politieacademie en de politievrijwilligers.

De onderzoekers concluderen dat het saldo van de kosten en baten over de gehele verwachte aanstellingsduur (van circa tien jaar) van een extra politievrijwilliger, zonder voorafgaande politieloopbaan, voor elk van de vier typen politievrijwilligers ruimschoots positief is. Het positieve saldo loopt uiteen van ruim 33 duizend euro voor elke extra ATH-politievrijwilliger tot ruim 95 duizend euro voor elke extra generiek executieve politievrijwilliger. Dit effect is groter bij de inzet van politievrijwilligers met een politieloopbaan, zoals gepensioneerden.

Op basis van het berekende grote, positieve saldo van de inzet en instroom van nieuwe politievrijwilligers, stellen de onderzoekers als handelingsperspectief voor om verder in te zetten op het vergroten van zowel de opleidingscapaciteit bij de Politieacademie als de begeleidingscapaciteit van praktijkbegeleiders in de eenheden. De kosten van het aantrekken van nieuwe docenten en praktijkbegeleiders om extra politievrijwilligers op te leiden en te begeleiden, wegen op tegen de baten. Als kanttekening geven de onderzoekers aan dat bij de huidige onderbezetting van de formatie de opleiding van executieve beroepskrachten voorrang krijgt boven die van politievrijwilligers. Beroepskrachten zijn in verhouding tot

de kosten van de opleiding veel meer uren inzetbaar dan politievrijwilligers. Ondanks dat benadrukken de onderzoekers het belang om de diversiteit van de verschillende typen politievrijwilligers te borgen.

Tot slot stellen de onderzoekers voor om te komen tot een betere interne behoefteanalyse, zodat politievrijwilligers kunnen worden ingezet op de plekken en voor de doelen waar zij het meest kunnen ondersteunen.

Beleidsreactie

Ik ben de onderzoekers erkentelijk voor de grondige maatschappelijke kosten-batenanalyse die zij hebben uitgevoerd. In het rapport dat het onderzoeksbureau Atlas research heeft opgeleverd komt duidelijk naar voren dat het opleiden en inzetten van politievrijwilligers leidt tot een positief baten en lasten saldo. Dit geldt voor elk van de vier typen politievrijwilligers. Mede op basis van dit onderzoek heb ik, samen met de politie, politievakbonden en de Landelijke Organisatie van Politievrijwilligers geconcludeerd dat politievrijwilligers een waardevolle aanvulling zijn op de politieorganisatie, nu en in de toekomst.

In januari 2026 stelde de politie een herijkte visie op politievrijwilligers vast waarin de uitkomsten van dit WODC-onderzoek zijn betrokken. In deze visie is de kwalitatieve en kwantitatieve meerwaarde van de inzet van politievrijwilligers opgenomen. Hierin wordt onderstreept dat politievrijwilligers een onmiskenbare verbindende schakel vormen tussen de politie en de burger, aangezien zij midden in de maatschappij staan, actief signaleren wat er bij de burger leeft en als ambassadeur optreden voor de politie in de samenleving. Daarnaast nemen politievrijwilligers professionele achtergronden, specialismen en ervaringen mee waarmee zij de wendbaarheid en slagvaardigheid van de politie in veiligheidsvraagstukken vergroten en de politieprofessie versterken. Dit geldt zowel voor politievrijwilligers op straat als in de ondersteuning en bedrijfsvoering.

Naast deze kwalitatieve meerwaarde hebben de politievrijwilligers ook een kwantitatieve meerwaarde. Politievrijwilligers bieden ondersteuning aan beroepsmedewerkers. Relevant hierbij is dat politievrijwilligers altijd aanvullende capaciteit zijn. Het is een bewuste keuze om politievrijwilligers geen onderdeel te maken van

de formatie en bezetting. De inzet van politievrijwilligers is geen terugvaloptie om meer personele capaciteit te hebben voor reguliere taken.

Met en op basis van deze herijkte visie op politievrijwilligers wordt er momenteel gewerkt aan een bedrijfsplan politievrijwilligers. Hierin staat de inbedding van de politievrijwilliger in de politieorganisatie voorop. Daarnaast worden, op basis van deze visie, de maatregelen en acties in het werkplan 'Groeimodel politievrijwilligers' geprioriteerd. Een aantal van deze maatregelen zijn al tot uitvoering gebracht, zoals het werven van politiemedewerkers onder vertrekkende en pensioengerechtigden beroepskrachten. Ook is recent de regelgeving aangepast zodat politievrijwilligers ook met een boa-aanwijzing kunnen worden ingezet. Dit nieuw type politievrijwilligers wordt sinds eind 2025 geworven en opgeleid. In 2026 worden vier klassen ATH-boa politievrijwilligers opgeleid voor inzet in de arrestantenzorg, op de meldkamer of voor intake en service in de basisteams. Voor de bekostiging van deze klassen is onder andere de incidentele bijdrage van 0,6 miljoen ingezet naar aanleiding van motie Bikker c.s..³ Deze ATH-boa opleiding wordt grotendeels door de Politieacademie uitbesteed aan een externe partij.⁴ Daarnaast worden er ook vier klassen executieve politievrijwilligers met specifieke inzetbaarheid opgeleid in 2026. In het opleidingsbehoeftestellingsproces voor 2027 worden politievrijwilligers expliciet meegenomen. Middels deze maatregelen blijft de politie investeren in het aantrekken van nieuwe politievrijwilligers in navolging van het WODC-onderzoek.

De minister van Justitie en Veiligheid,
D.M. van Weel

³ Motie Bikker c.s., Kamerstuk 35 925 VI, nr. 84.

⁴ Over de afhandeling van deze motie is uw Kamer in het eerste Halfjaarbericht Politie 2023 (Kamerstuk 29 628, nr. 1174, bijlage 1099178) geïnformeerd.